

DOI 10.58423/2786-6742/2024-7-143-157
ETO 336:366.2-057.87

Dóra BARABÁSNÉ DR. KÁRPÁTI

PhD

egyetemi docens Nyíregyházi Egyetem
Nyíregyháza, Magyarország
ORCID-ID: 0009-0000-2609-3266

Gyöngyi BALÁZS

oktató, Mátészalkai Szakképzési Centrum Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnázium
Nyíregyháza, Magyarország
ORCID-ID 0009-0007-1091-6177

Bernadett OROSZNÉ ILCSIK

mesteroktató, Nyíregyházi Egyetem
Nyíregyháza, Magyarország
ORCID-ID: 0009-0006-6242-1793

PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG, PÉNZÜGYI KULTÚRA VIZSGÁLATA TANULÓK KÖRÉBEN

Анотація. Це дослідження, засноване на опитуванні 266 студентів, вивчає фінансову обізнаність молодих людей. Розвиток фінансової грамотності та фінансової культури має вирішальне значення для майбутнього та якості життя наступного покоління. Всебічні знання стали необхідними навіть для найпростіших споживчих рішень. Середовище соціалізації відіграє значну роль у формуванні фінансової культури та поглядів молоді. Через стрімкий розвиток цифровізації знання, отримані в навчальних закладах освіти, потребують постійного оновлення. Численні програми у співпраці зі школами сприяють розширенню цих знань. Дослідження показує, що фінансова обізнаність у цій віковій групі загалом позитивна; однак відповіді на деякі запитання свідчать про те, що практичних знань залишається недостатньо, можливо, через молодий вік учасників. Позитивно, багато респондентів відзначили, що їх домашнє соціальне середовище є позитивним фінансовим прикладом. Високоякісна економічна освіта значною мірою сприяє набуттю фінансових установок, поведінки та знань. Незважаючи на це, враховуючи швидкі зміни у світі та постійний розвиток фінансової культури, постійне вдосконалення залишається необхідністю. Це додатково підтверджується тим фактом, що респонденти висловили незадоволення фінансовими знаннями, отриманими в закладах освіти, вказуючи на бажання мати більш структуровані програми та практичні знання. Освітні системи забезпечують оптимальне середовище для набуття молодими людьми цих компетенцій, роблячи роль і якість освіти першочерговими. Якість стосується не лише навчальних матеріалів, а й наявності викладачів із сучасними знаннями, що підкреслює важливість майбутніх учителів.

Ключові слова: фінансова обізнаність, фінансова культура, молодь, анкетне опитування, освіта

JEL Classification: A210, M590

Absztrakt. Kutatásunkban a fiatal korosztály pénzügyi tudatosságát vizsgáljuk a 266 diák megkérdezésével. Véleményünk szerint a pénzügyi tudatosság és a pénzügyi kultúra fejlődésében van a

következő generáció jövője és életük minősége. A legalapvetőbb fogyasztói döntésekhez elengedhetlenné vált a szerteágazó tudás. A szocializációs közeg nagyban befolyásolja a fiatalok pénzügyi kultúráját és attitűdjét. A gyors digitalizációs fejlődés hatására az oktatási intézményekben szerzett tudás mindig frissítést igényel. A tudás bővítését számos iskolával együttműködő program is támogatja. A kutatásból kiderül, hogy az említett korosztály pénzügyi tudatossága alapvetően pozitív, azonban némely kérdésre adott válasz arra a következtetésre utal, hogy gyakorlati tudásszintjük még fejlődésre szorul. Ez a fiatal éveiknek tudható be. Pozitívnak értékelhető, hogy az otthoni szocializációs környezetben a válaszadók pozitív példát látnak. A színvonalas gazdasági oktatás is nagymértékben hozzájárul a tanulók pénzügyi attitűdjének, magatartásának és ismereteiknek az elsajátításához. A felgyorsult világ változásai és a pénzügyi kultúra fejlődése okán nem lehetünk maximálisan elégedettek, hiszen a folyamatos tanulói fejlesztés alapkövetelmény a felnövekvő generáció számára, melyet ők is így éreznek, ezt mi sem támasztja alá, mint hogy a válaszoló diákok is azt vallották, hogy az oktatási intézményben megszerzett ismeretanyag nem teljesen kielégítő számukra ahhoz, hogy pénzügyi ismereteiket fejleszthessék, tehát több megszervezett programra, ismeretre és gyakorlatiasabb tudásra vágyanak. Ezen új kompetenciákat az oktatási rendszerben tudják leginkább elsajátítani a fiatalok, ezért kiemelten fontos az oktatás szerepe, valamint színvonala. A színvonal nemcsak a tananyagok tekintetében értendő, hanem naprakész tudás birtokában lévő pedagógusokban, a jövő pedagógusaiban.

Kulcsszavak: pénzügyi tudatosság, pénzügyi kultúra, fiatalok, kérdőíves vizsgálat, oktatás

Abstract. Our research, based on a survey of 266 students, examines the financial awareness of young people. We believe that the future of the next generation and their quality of life depends on the development of financial literacy and financial culture. Comprehensive knowledge has become essential for the most basic consumer decisions. The socialisation environment strongly influences the financial culture and attitudes of young people. As a result of the rapid development of digitalisation, the knowledge acquired in educational institutions needs to be constantly updated. The expansion of knowledge is also supported by many programmes in cooperation with schools. The research shows that the financial awareness of this age group is basically positive, but the answers to some questions suggest that their level of practical knowledge needs to be improved. This may be due to their young age. On a positive note, the respondents see a positive example in the socialisation environment at home. High quality economic education also contributes significantly to the acquisition of financial attitudes, behaviours and knowledge by students. Due to the changes in the accelerated world and the development of financial culture, we cannot be completely satisfied, because the continuous development of students is a basic requirement for the rising generation, which feels the same way, and this is supported by nothing other than the fact that the responding students also stated that the educational knowledge acquired in the institution is not completely satisfactory for them to develop their financial knowledge, so they want more organised programmes and more practical knowledge. It is in the education system that young people can best acquire these new competences, which is why the role and quality of education is of paramount importance. Quality means not only in terms of teaching materials, but also in terms of teachers with up-to-date knowledge, the teachers of the future.

Keywords: financial awareness, financial literacy, young people, questionnaire survey, education

A probléma általános megfogalmazása. A mindennapi életben nap, mint nap minden ember számára pénzügyi döntéseket kell meghozni, és szinte minden döntésünk mögött közvetlenül vagy közvetetten megjelenik a finánciális következmény. A legalapvetőbb fogyasztói döntésekhez is elengedhetlenné vált a szerteágazó tudás és felkészültség, azonban a pénzügyi műveltség tekintetében az is

megmutatkozik, hogy átgondolatlanul körültekintés és összehasonlítás nélküli döntések meghozatalára kerül sor.

A pénzügyi tudatosság a történelmünk minden idejében fontos szerepet töltött be, így napjainkban is központi jelentőségű. A társadalmi érdekek tekintetében kiemelten fontos, hogy olyan lakosság nevelkedjen fel, akik tudatos gondolkodással rendelkeznek, így nem csak önálló érdekeik pozitív előmenetelét érhetik el, hanem hazánk versenyképességét, hatékonyságát, és eredményes jövőjét.

A legfrissebb kutatások és publikációk elemzése. A szakirodalom számos esetében szinonimaként kezeli a pénzügyi kultúra és pénzügyi tudatosság fogalmát. Az angol nyelvű kutatásokban és a témával kapcsolatos írásokban financial literacy kifejezést használják, melynek fordításának jelentése egyaránt megfeleltethető a pénzügyi kultúra és a pénzügyi tudatosság kifejezéseknek is.

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) értelmezése szerint a pénzügyi tudatosság egy olyan képességnek tekinthető, amely lehetővé teszi a megszerzett pénzügyi források hatékony gyarapítását, követését és felhasználásának kimenetelét oly módon, hogy az hozzájáruljon mind az ember, mind a családja, a háztartása, mind vállalkozása jólétének és gazdasági biztonságának támogatásához, fejlődéséhez. [1]

A nemzetközi szakirodalomban fellelhető pénzügyi kultúra definíciók között számos azonosság figyelhető meg, melyek között 5 fő tartalmi elemet lehet kiemelni. [1]

1. A pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos fogalmak és összefüggések, illetve az ezzel kapcsolatos szolgáltatásokkal kapcsolatos tájékozottság.
2. A produktív döntéshozatali minőség.
3. Az egyén saját pénzügyeinek hatékony irányítása.
4. A kritikus gondolkodásra való képesség, amelynek révén az egyén mérlegelni tudja milyen előnyöket illetve hátrányokat vonz egy-egy pénzügyi döntése.
5. Célratörő látásmód a jövőre mutató pénzügyi szükségletek tervezésében. [1]

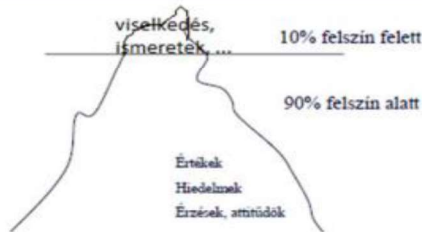
Selfridge és Sokolik már 1975-ben már bemutatja, hogy a pénzügyi kultúra meghatározása, modellezése esetén a viselkedés a meglévő hagyományok követése, a követett életmód, szokások a pénzügyi kultúra csúcsát jelentik, mely csupán közel 10 %-a a teljes kultúrának, melynek tudatában vagyunk a mindennapjaink folyamán. De mindenképpen ki kell hangsúlyozni a felszín alatti 90 %-ot, tehát azt a részt, amely a pénzügyekkel kapcsolatos gondolkodásmódot, elvárásokat, ideológiákat, értékeket, hiedelmeket foglalja magába, ezek általában érzelmeken alapuló nem tudatos formában jelennek meg. [2, 276o.]

Egy másik aspektus szempontjából szintén a 10-90 %-os megosztás figyelhető meg. Itt azonban nagyobb hangsúly fektetődik a tudatosság és az érzelmi alapon való döntésekre. A pénzügyi viselkedés középen helyezkedik el, míg Selfridge és Sokolik ábrázolásában a 10% részét képezi.[3]

A kultúra jéghegy modellje – Selfridge és Sokolik (1975) alapján

Jéghegy modell

(„Fecseg a felszín, hallgat a mély...”)

1. ábra A kultúra jéghegy modellje [2]

A pénzügyi műveltség mérése alapján a nemzeti alaptantervben (NAT) egyre több gazdasági alapismeretek oktatásához kapcsolódó tantárgyat fedezhetünk fel. 2015-től pedig a Pénz7 programja keretében témahét kialakításával támogatják a pénzügyi tudatosság fejlesztését. [4, 32-33o]

A kialakított stratégiák során figyelembe kell venni az eltérő lakossági szükségleteket, a pénzügyi szempontból sérülékeny társadalmi csoportokat, az adott ország pénzügyi intézményrendszerének fejlettségét és a szabályozási környezetet. Így tehát nem csak az edukáció kerül a középpontba, hanem a sok más módszerrel is egyaránt fejleszthető a tudatosság. A pénzügyi kultúra fejlesztése elsődlegesen a személyes kapcsolatfelvételen alapul, mint például személyes, telefonos tanácsadások, esetleges családlátogatások, munkahelyi, iskolai illetve egyéb képzések keretében, a vezető intézmények információtárakat, valamint információs anyagokat, videó tartalmakat biztosítanak az érdeklődők számára, illetve megkeresik, azokat az optimális csatornákat mellyel a célcsoportok hatékonyabban elérhetőek lehetnek. [5]

2. ábra: Pénzügyi kultúra-fejlesztés eszközei [5]

Magyarország 2010-ben, 2015-ben majd 2018-ban vállalta a részvételt az INFE által szervezett, a fiatalok és a felnőtt lakosság körében végzett, standard kérdőívvel lebonyolított alapkutatóban, amelyet egységes nemzetközi módszertan alapján végeztek el. Az OECD által koordinált felmérés alatt az egységes módszertani elemek mellett közel egy időben adatfelvételi lehetőséget biztosít az egyes országok adatainak nemzetközi összehasonlítására, illetve vannak olyan országok, ahol a változások követésére is lehetőség van. [4, 27-28o.]

A mérésekből arra lehet következtetni, hogy a pénzügyi műveltség szintje valamennyi vizsgált országban további fejlesztést igényel. Sajnos a lakosság nagy százaléka nem rendelkezik a megfelelő pénzügyi műveltséggel, hogy mindennapi pénzügyi tevékenységében hatékony és megfelelő döntést tudjon hozni. Magyarországon a pénzügyi műveltséget mérő komplex mutató értéke az OECD-átlagához nem sokban tér el, és a legújabb nemzetközi rangsort vizsgálva Magyarország relatív helyzetében 2015-höz képest kissé jobb eredmény olvasható le a kérdőívekre adott válaszokból. A javuló eredmények mellett továbbra is nagy szükség van a célirányos pénzügyi alapok elsajátítására a lakosság körében. [6], [7, 305o.]

Magyarország alapul véve az elmúlt évek felméréseit és a nemzetközi trendeket pénzügyi tudatosság fejlesztésébe kezdett (2017-2023), melyre egy 7 éves stratégiát alakított ki. A stratégia kialakításához hozzájárult, hogy a gazdasági világválság mély nyomot hagyott a lakosság pénzügyi biztonságérzetében és pénzügyi szolgáltatókba vetett hitében. A kutatások alátámasztják azt is, hogy mennyire nagy jelentősége van, hogy a lakosság megfelelő pénzügyi ismeretekkel rendelkezzenek és ezt gyakorlatban képesek legyenek alkalmazni. [1] [8]

A stratégia elsősorban a fiatal középiskolás korosztályt célozza meg. A program egyik központi célkitűzése között szerepet kap:

Kiemelt stratégiai cél	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. A köznevelés rendszerén belüli valós pénzügyi edukáció megteremtése, erősítése, általánossá tétele	→						
2. A tudatos pénzügyi magatartás alapjainak és a háztartások pénzügyi stressztűrő képességének erősítése	→						
3. Körültekintő pénzügyi döntéseket előmozdító szemlélet megteremtése és a tudatos pénzügyi fogyasztói magatartást támogató intézmények/infrastruktúrák létrehozása és széles körű megismertetése	→						
4. Öngondoskodási szemlélet erősítése	→						
5. Pénzügyi alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés, pénzügyi beilleszkedés mértékének növelése (financial inclusion)	→						
6. A készpénzkímélő fizetési eszközök használatának ösztönzése, készpénzhasználat súlyának csökkentése	→						
7. Körültekintő hitelfelvétel támogatása	→						

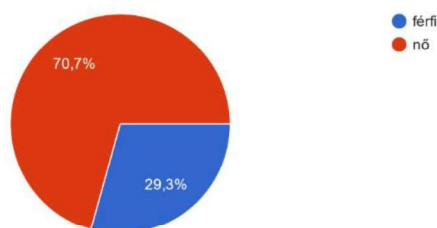
3. ábra Kiemelt stratégiai célok a pénzügyi tudatosság fejlesztésére
 a 2017-2023 [1]

A Nemzeti Ifjúsági Stratégia hosszú távú hatásaként szeretnék elérni, hogy a felnövekvő generáció képes legyen saját maga egzisztenciáját megteremteni. Munkaerő piacon való elhelyezkedésükre felkészítést vállal, mely abból a szempontból is kiemelkedően fontos, hogy a felmerülő gazdasági folyamatokkal tisztában legyenek és azokat a pénzeszközöket, melyek a rendelkezésükre állnak képesek legyenek hatékonyan felhasználni. Fontos célkitűzés, hogy a kínálgzó pénzügyi lehetőségek között képek legyenek a lehető legjobb döntéseket felelősségteljesen meghozni akár elő takarékoság szempontjából, vagy hitelfelvétel esetén, legyen ez diákhitel, lakáshitel, személyi kölcsön. Fontos egy munkavállalás során képes legyen felmérni a fiatal a lehetőségeket, és munkabér során meghatározni, hogy milyen lehetőségeket tud kihasználni. [9, 31o] Az élet adta kockázatokat méltóan tudja felmérni és ennek megfelelően biztosítási lehetőségeket tudjon választani. A cselekvési terv része emellett az is, hogy saját vállalkozás indítása esetén tisztában legyenek a veszélyekkel és a kínálgzó lehetőségekkel, melyekkel alapjait fektetik le a vállalkozói kedv kialakításában. [1]

A cikk célja. Kérdőíves vizsgálatot végeztünk a Mátészalkai SZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnázium középiskolás diákjai körében. A kutatás során arra a kérdésre kerestük a választ, hogy az oktatási intézményben kapott pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos tudásanyag mennyire elegendő a fiatalok számára a későbbi tudatos döntések meghozatalához. Továbbá kíváncsiak voltunk arra, hogy a szülői minta milyen szerepet a fiatalok pénzügyi kultúrájának alakulásában.

Az intézményben 443 fő tanul nappali rendszerben és közülük 266 fő töltötte ki kérdőívet.

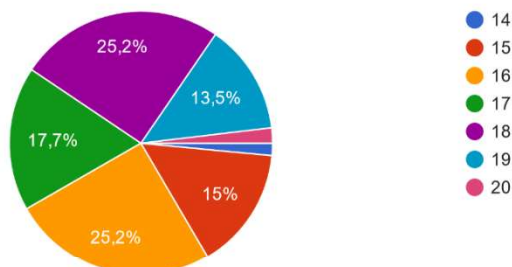
A kutatási eredmények bemutatása Kérdőívünkre 78 férfi és 188 nő adott értékelhető választ, ami százalékos megosztás szerint 29,3 % a férfi válaszadók aránya és 70,7 % a női válaszadók aránya (4. ábra).

4. ábra Nem szerinti megosztás, N=266fő

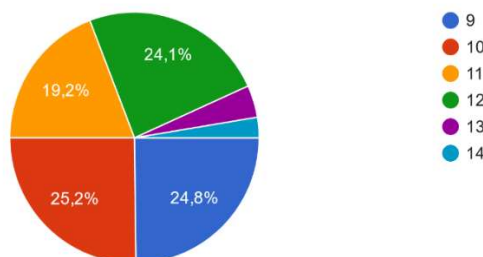
A válaszadók korcsoportos százalékos előfordulását tekintve a 14 - 20 éves korosztály tanuló ifjúságából áll. A 14 éves és a 20 éves korosztályból csak néhány tanuló töltötte ki (4-5 fő) ennek az oka az, hogy az intézményi kötelező statisztikai adatokból is kimutatható, hogy az intézményben kevés a 14-éves korosztályból itt tanuló fiatal, valamint ugyanez a kép mutatkozik meg a 20 éves korosztály tekintetében is. 15-19-es korosztályból közel azonos arányban töltötték ki a tanulók. A 15 éves tanulók a kitöltők 15 %-a, mely alatt 40 fő értendő. A 16 éves tanulók a kitöltők 25,2 %-a, mely alatt 67 fő értendő. A 17 éves tanulók a kitöltők 17,7 %-a,

mely alatt 47 fő értendő. A 18 éves tanulók a kitöltők 25,2 %-a, mely alatt 67 fő értendő. A 19 éves tanulók a kitöltők 13,5 %-a, mely alatt 36 fő értendő (5. ábra). Nem meglepő tehát, hogy a válaszadók átlagéletkora 16,98 év osztályközös átlagszámítás szerint.

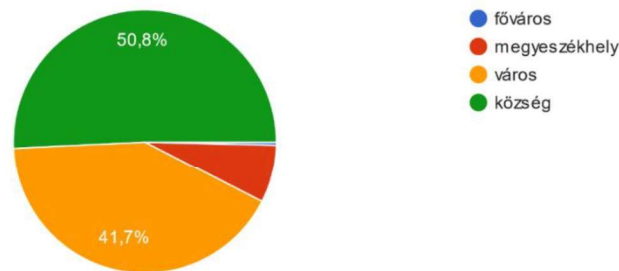
5. ábra Életkor szerinti megoszlás, N=266 fő

A kérdőívet a nappali tagozatos 9-14. évfolyamos tanulók az alábbi százalékos arányban töltötték ki. 9. évfolyamon tanulók közül a válaszadók aránya 24,8 %-a 66 fő. 10. évfolyamon 25,2 %-a 67 fő, 11. évfolyamon 19,2 %-a 51 fő, 12. évfolyamon 24,1 %-a 64 fő, 13. évfolyamon tanul a válaszadók 4,1 %-a 11 fő és 14. évfolyamon 2,6 % 7 fő (6. ábra).

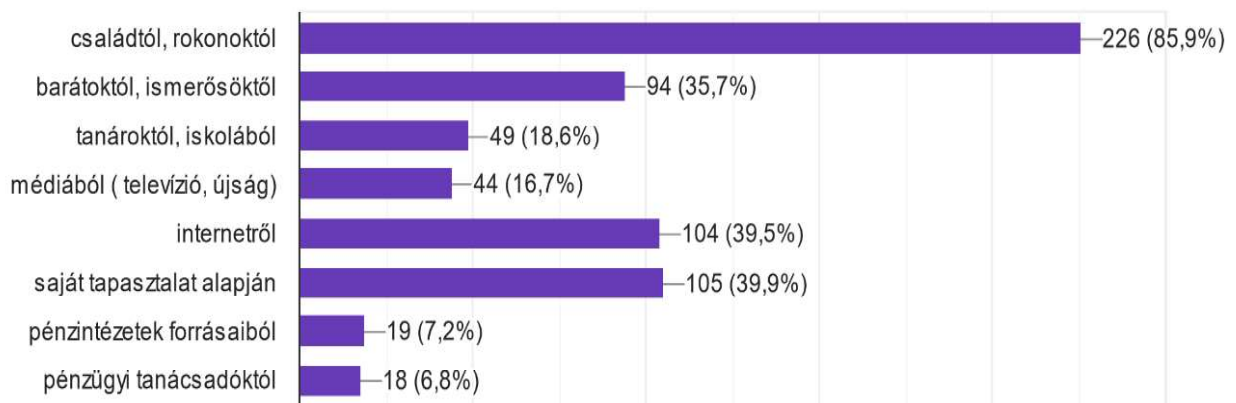
6. ábra A válaszadók évfolyam szerinti megoszlása, N=266fő

A válaszadó fiatalok 41,7 %-a városban, 50,8 %-a községben, 7,1 %-a megyeszékhelyen, 0 %-a a fővárosban él (7. ábra). Ezen adatok nem meglepők ugyanis a főváros messzesége és az ottani nagyszámú hasonló képzést biztosító iskolát választják az ott élő tanulók. Nagykálló közigazgatását tekintve város az MSZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumot pedig az itt lakó fiatalok nagy számban választják a színes képzési kínálat és a színvonalas oktatás miatt. A közelében sok kistérség község helyezkedik el és az agglomerációt tekintve többen is az előbb említett előnyök miatt választják inkább a nagykállói intézményt mintsem messzebb utazzanak a megyeszékhelyre.

7.ábra A válaszadók lakóhely szerinti megoszlása, N=266 fő

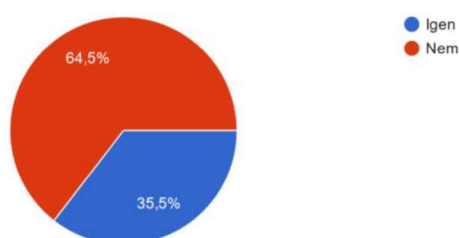
A válaszadókat arról is megkérdeztük milyen forrásból szerzik meg a szükséges információikat pénzügyi döntéseik meghozatala előtt. Több válaszlehetőség is kiválasztható volt, de szinte minden válaszadó közel 86 % vagyis 226 fő válaszolta azt, hogy döntései előtt a legfontosabb a családtagjai és rokonai véleménye. A válaszok kapcsán meglepő, hogy a 14-20 éves korosztály már 105 válasz rögzítésével a saját tapasztalataira hivatkozik, és közel azonos válasz esetében (104) az internetről szerzi be a szükséges információkat döntései meghozatala előtt. Százalékos megoszlásban a válaszadások 35,7 %-a barátait és ismerőseit kérdezi meg véleményükről. Számunkra meglepő volt, hogy csupán 18,6 %-a a válaszadóknak válaszolta azt, hogy tanároktól, illetve az iskola nyújt számukra támaszt, ez azért is meglepő mert az intézmény nagyon családias és révén, hogy gazdálkodási órákon is részt vesznek a tanulók kiváló pedagógusok által, így magasabb százalékos arányt vártam a kutatásban. A média, mint megbízható hírforrás mint tudjuk nem minden esetben tekinthető megbízhatónak ezt a diákok is valószínűleg így gondolják mivel csupán 16,7%-a fordul információ szerzés céljából a média nyújtotta lehetőséghez. A fiatalok korosztályából is adódhat, hogy a pénzügyi forrásait és a pénzügyi tanácsadókat mint forrást kis %-ban (7,2 % és 6,8 %) jelölték a tanulók. (8. ábra)

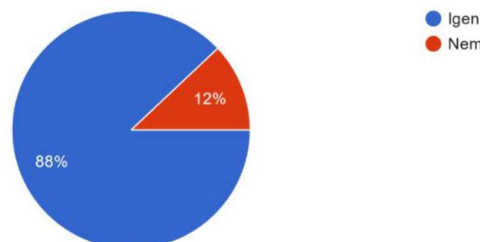
8.ábra A válaszadók információforrásai pénzügyi döntéseik meghozatala előtt,
N=266

A technikai képzés nyújtotta lehetőségek között ki kell emelni, hogy a tanulók felmenő rendszerben állami ösztöndíjat kapnak, valamint különböző pályázati lehetőségek keretében is kaphatnak ösztöndíjat. (Apáczai ösztöndíj, Macika, út az

érettségiig program) Erre a kérdésre azért tartottuk fontosnak kitérni, mert a fiatalok úgy érzik, hogy ez már a saját jövedelmük és későbbi kérdésekben a takarékoskodás fontossága miatt is lényeges adat. Ugyanebből a szempontból fontos az is, hogy a válaszadó tanulók 88 %-a rendelkezik zsebpénzzel, illetve a válaszoló tanulók 35,5 %-a rendelkezik valamilyen ösztöndíjjal. Valamint 48,9 % rendelkezik diákmunkából vagy nyári munkából származó jövedelemmel (9, 10. ábra)

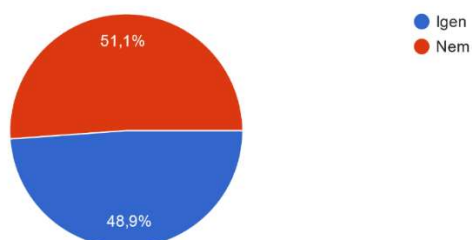

9. ábra Ösztöndíjban való részesülés, N=266 fő

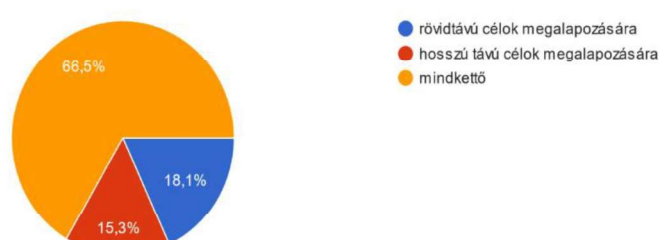

10. ábra Zsebpénzzel való rendelkezés N=266 fő

A pénzügyi tudatosság szempontjából az is fontos, hogy a fiatalok hogyan gondolkoznak a jövőjüket illetően a ma megszerzett tudásukat, ismereteiket és a jövedelmüket, későbbi életük során milyen időtávban szeretnék elkölteni, mennyire gondolkoznak előre. A kérdésre adott válaszolók több mint 80 %-a pontosabban 81,8 %-uk a megszerzett jövedelmével hosszú távú célokra is szeretné fordítani. Ez a válasz nagyon biztató és pozitív töltetű. A válaszadók közül 15,3 %-a a fiataloknak csak a hosszú távú céljai elérésére szeretné fordítani a megszerzett jövedelmét. A válaszadó fiatal diákok kevesebb, mint 20%-a fordítja kizárólag rövid távú céljainak megszerzésére befolyt jövedelmét. (11, 12. ábra)

11. ábra Munkából származó saját jövedelembevétel 12. Jövedelem felhasználás időtáv alapján, N=266 fő

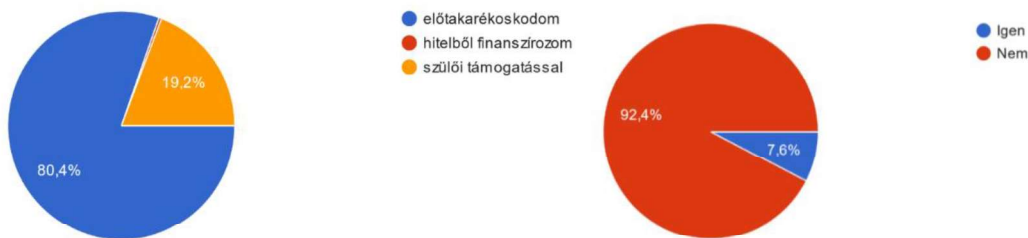

A válaszolók nem meglepően 38,8 %-ban saját jövőjük megalapozását tűzik ki célul. (13. ábra)

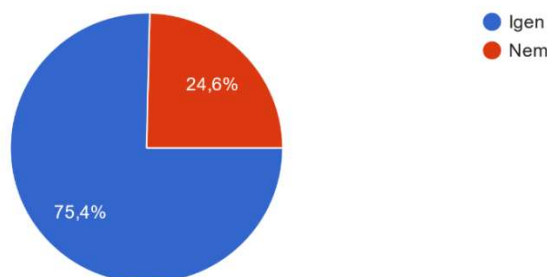
13.ábra - A válaszadók jövőbeli tervei, N=266 fő

A válaszadók arra a kérdésre, hogy milyen forrásból, hogyan szeretnék kisebb – nagyobb kiadásaikat finanszírozni, szintén egy pozitív képet nyújtó grafikont kaptunk válaszul. Ugyanis a válaszadók több, mint 80%-a; 209 válaszadó fiatal előtakarékoskodik a kiadásai előtt. A hitelből való finanszírozás lehetőségét csupán 1 tanuló jelölte meg. Közel 20 % szülői segítség igénybevételére is számíthat. A pénzügyi tudatossághoz hozzájárul a megtakarítás fontossága, mivel a fiatalok az eddigi kérdések tekintetében arra utaló válaszokat adtak, hogy mennyire fontos a jövőjük, ezért meglepő, hogy a válaszadók csupán 7,6 %-ának van információja a lekötési lehetőségekről és 92,4%-uknak nincs vagy nem biztos benne. (14,15. ábra)

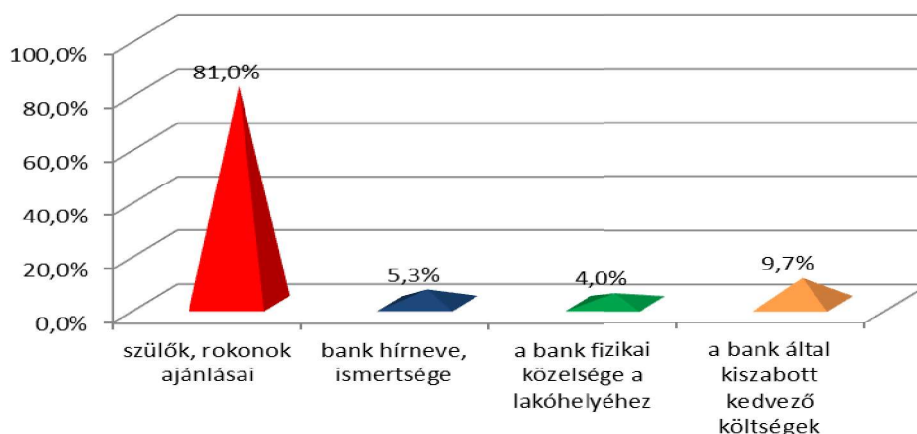
14.ábra Jövőbeli kiadások finanszírozása, 15.ábra Lekötési lehetőségek ismerete, N=266 fő

A Mátészalkai SZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnáziumban tanuló válaszadók közül 75,4 % 199 fő rendelkezik bankszámlával, melyen valószínűleg többségük a megtakarítását is tartja. Ez a magas arányszám annak is betudható, hogy technikumi képzés keretében a tanulók állami ösztöndíjjal rendelkeznek, melyet többségében az intézménybe lépéskor nyitott bankszámlára kérnek. (16. ábra)

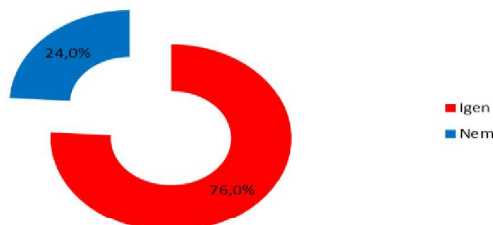
16. ábra A válaszadók bankszámla birtoklása, N=266 fő

A budais diákokat arról is megkérdeztük, hogy amennyiben rendelkeznek bankszámlával az azt biztosító bankfiókot tudatosan választották –e ki, melyre a válaszolók 84,4 %-a igennel válaszolt. (17. ábra) Ugyanezen válaszadókat arról is megkérdeztük, hogy milyen elsődleges szempont szerint választotta ezt a fiókot. A szülői befolyásoltság nagy mértékben toronymagasan megmutatkozik ugyanis a válaszadó ifjúság 81 %-a 183 fő a szülői és rokoni benyomás alapján tette le a voksát számlavezető intézményénél. Tehát a családok a felmérés alapján márka hűek az adott bankfiókjukkal szemben. A felajánlott lehetőségek közül csupán 5,3 % választotta a bankot a hírneve és az ismertségének vonatkozásában. Agglomerációt tekintve a bankfiók fizikai közelsége, az ügyintézés céljából való rugalmas megközelítési lehetőségét előtérbe helyezve pedig csak 4 % választotta. Lényeges információ egy bankválasztás során a bank által kiszabott kedvező költségek, elsődlegesen ennek tudatában csupán 9,7%- a választott bankot, bár ez az arány nem feltétlenül jelenti azt, hogy szülői, rokoni benyomás alapján a pozitív tényező eltérne egymástól és nem a tanuló számára legkedvezőbb bankfióknál vezet a számláját. (17. ábra)

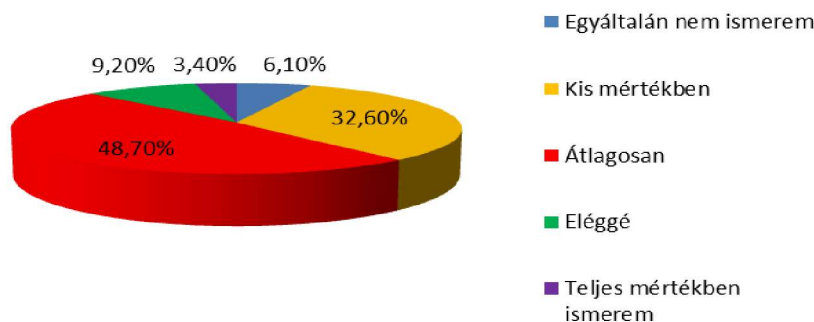
17. ábra A válaszadók bankválasztásának szempontjainak meghatározása, N=266 fő

Nem meglepő az előző ismeretek tudatában, melyet a perccel szemléltet, hogy a tanulók 76 %-a választotta azt a bankot, ahol szülei is vezetnek folyószámlájukat, és 24 %-uk ettől eltérő bankfiókot választott. (18. ábra)

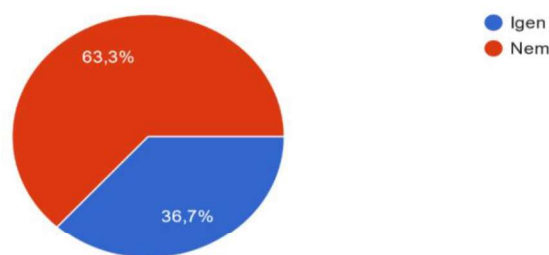
18. ábra A válaszadók bankválasztása és szülei bankválasztásának kapcsolata, N=266

A válaszadók arra a kérdésre, hogy mennyire ismerik a banki szolgáltatásokat, erre egy egyszeres skála típusú kérdéskörben szeretnénk volna választ kapni. Melyben a tanulók a közepes értékkel bíró átlagos ismereti jelzővel illették magukat a legtöbben közel 50 %-ban (48,7 %). Átlagos szinttől magasabb arányban elég ismerettel 9,2 %-uk míg teljes mértékű banki szolgáltatások ismeretével a válaszadók 3,4 %-a rendelkezik. Az átlagostól kevésbé rendelkező ismeretekkel a válaszadó diákok 32,6 %-a vallott, míg 6,1 %-uk véleménye szerint egyáltalán nem rendelkeznek olyan ismeretekkel, melyekkel a banki szolgáltatásokkal tisztában lennének. Véleményünk szerint ez a 6,1 % igen magas arányszám. (19. ábra).

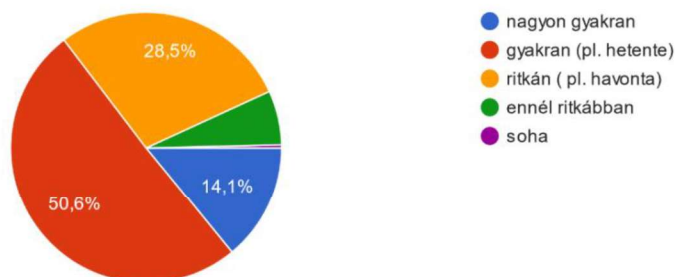
19. ábra A válaszadók és a banki szolgáltatások ismerete, N=266 fő

Az MSZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnázium tanulóinak a véleményét arról is kikértük, hogy véleményük szerint elegendő-e az oktatás során az iskolai keretek között megszerzett ismeretanyag pénzügyi tudatosságuk fejlesztéséhez, melyre a válaszadók csupán 36,7 %-a válaszolt igennel. 63,3% 164 fő véleménye szerint több ismeretanyagra lenne szükség, tehát a tanulók még több gazdasági jellegű programra versenyekre és ismeretanyagra vágynak. Mint már említettük gazdaság irányú ágazati képzés is folyik az intézményben ezért különösen jelentős ez az adat, hogy az itt tanulók még inkább szeretnék fejleszteni tudásukat. (20. ábra)

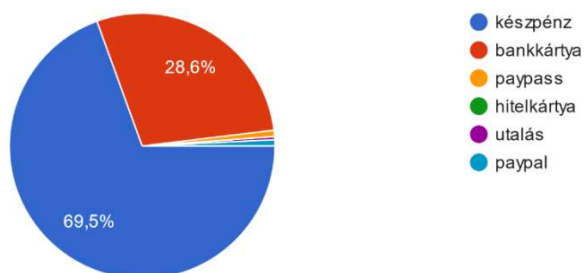
20. ábra A válaszadók megelégedése az oktatott pénzügyi ismeretekkel, N=266 fő

A tanulók több mint fele 50,6 %-a azaz 133 fő arról számolt be, hogy családjában gyakran heti rendszerességgel beszélgetnek a pénzügyekről, illetve 14,1 %-a 37 fő, hogy ettől még többet tehát hetente több alkalommal is. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók megközelítőleg 65 %-a tartozik ebbe a két kategóriába, mely azt is mutatja, hogy teljes egészében becsatlakoznak a családi mindennapokba a fiatalok. 28,5 %-uk ennél csak ritkábban havonta kommunikálnak ebben a témában. (21. ábra)

21. ábra A válaszadók családi kommunikációja a pénzügekről, N=266 fő

A diákokat arról is megkérdeztük, hogy melyik fizetési lehetőséget részesítik előnyben, fiatal, fogékony és rugalmas korosztály révén arra számítottam, hogy a bankkártyás és a pay pass, pay pal fizetések kiemelkedően magas eredményt érnek el. Azonban a bankkártyás fizetést csupán a válaszadók 28,6% részesíti leginkább előnyben. A pay pal és a pay pass fizetési lehetőség egyformán 0,8% vagyis 2-2 válaszadó részesíti előnyben. Az utalásos fizetési megoldást pedig csupán 1 válaszadó jelölte meg (0,4 %). Hitelkártyás lehetőséget pedig nem jelöltek a válaszadó fiatalok. A válaszadók közel 70 %-a (69,5 %) a készpénzes lehetőséget választják fizetéseik során. (22.ábra)

22. ábra A válaszadók leggyakrabban használt fizetési típusai, N=266 fő

Következtetések és további kutatások kilátásai. Az oktatási intézményben kapott pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos tudásanyag nem elegendő a megkérdezett fiatalok számára. A tanulók 63,3 %-a vélekedett úgy, hogy az iskolában megszerzett ismeretanyag a pénzügyi tudatosságuk fejlesztéséhez nem elegendő. A szociális háttér befolyásolja a fiatalok pénzügyi kultúrájának kialakulását és mértékét, mert szociológiai értelemben a szülői példamutatás a követendő mintakép, hatással van a fiatalok döntési moráljára, ezt mi sem bizonyítja másképp, mint az, hogy a bankfiók választásánál is 76 %-a a válaszadóknak a szülői példát követi. A tény, hogy pénzügyi döntéseik előtt a lényeges információk tekintetében a fiatal középiskolás korosztályban megkérdezettek közel 86 %-a a családjától szerzi be a számára fontos válaszokat. A magasabb pénzügyi tudás előnyösebb pénzügyi döntéseket eredményez. Az egyénekben tudatosul a pénzügyi mechanizmusok következménye, melynek alapját képezik a tanult ismeretek és ezáltal a megszerzett tudás, melynek birtokában képes az ésszerű döntések meghozatalában. A tanulók pénzügyekhez való viszonyulása nagymértékben hozzájárul az attitűd formálódásához is. A pénzügyi kultúra oktatása a megtakarítási hajlandóságra pozitívan hat. A válaszadók összességében inkább jövőbe

tekintő hosszú távú elképzelésekre tervezik fordítani a megszerzett összeget. A bankkártya tulajdonosok a kártyájukat részesítik előnyben fizetéseik során. Ez a feltételezés nem igazolódott be, ugyanis a válaszadó tanulók 75,4%- a rendelkezik bankkártyával, azonban mégis a válaszadók 69,5 %- a a készpénzes fizetést részesíti előnyben.

A 150 éves múlttal rendelkező Mátészalkai SZC Budai Nagy Antal Technikum és Szakgimnázium középiskolás korosztályának pénzügyi tudatossága alapvetően pozitív, azonban némely kérdésre adott válasz arra utal, hogy gyakorlati tudásszintjük még fejlődésre szorul. Ez a fiatal éveiknek tudható be. Kiemelkedőnek értékelhető, hogy az otthoni szocializációs környezetben a válaszadók pozitív példát látnak, illetve több esetben követik szüleik, rokonaik álláspontjait, megfelelő viselkedési normáit. A színvonalas gazdasági és pénzügyi ismeretek oktatása is nagymértékben hozzájárul a tanulók pénzügyi attitűdjének, magatartásnak az elsajátításához. Azonban a felgyorsult világ változásainak és a pénzügyi kultúra fejlődése okán nem lehetünk maximálisan elégedettek, hiszen a folyamatos tanulói fejlesztés alapkövetelmény a felnövekvő generáció számára, melyet ők is így éreznek, ezt mi sem támasztja alá, mint hogy a válaszoló diákok is azt vallották, hogy az oktatási intézményben megszerzett ismeretanyag nem teljesen kielégítő számukra, tehát több megszervezett programra, ismeretre és gyakorlatiasabb tudásra vágnak. Vágnak a szaktudásra, hogy mire kikerülnek a nagybetűs életbe kellő szakértelemmel nézzenek szembe a hétköznapi pénzügyi akadályokkal. Kiemelten fontos, hogy a digitális kompetenciákat fejleszteni szükséges, leginkább ezalatt a készpénz kímélő fizetési módok előtérbe helyezésére gondolunk. Ezen új kompetenciákat az oktatási rendszerben tudják leginkább elsajátítani a fiatalok, ezért kiemelten fontos, az oktatás szerepe, színvonala. A színvonal nemcsak a tananyagok tekintetében értendő, hanem naprakész tudás birtokában lévő tanulócentrikus pedagógusokban. Mivel a pedagógusok a gyerekek előtt követendő példaképek, ezért minden képzési területen oktató számára fontos lenne a pénzügyi ismeretek oktatása, valamint a továbbképzések biztosítása. Ezáltal nemcsak a fiatalokat juttatnánk digitális és naprakész pénzügyi kompetenciákhoz, hanem a pedagógustársadalmat is.

Felhasznált források listája

1. Magyarország kormánya 2015-2019: Pénzügyi tudatosság fejlesztésének stratégiája URL: <https://20152019.kormany.hu/download/5/39/21000/P%C3%A9nz%C3%BCgyi%20tudatoss%C3%A1g%20fejleszt%C3%A9s%C3%A9nek%20strat%C3%A9gi%C3%A1ja.pdf> (2024. 02.18)
2. Kovács Ildikó Éva –Mészáros Aranka: (2015) Százarcú pedagógia, Pénzügyi kultúra vizsgálata középiskolás tanulók körében. International Research Institute s.r.o. Komárno, 276-293.o ISBN 978-80-89691-17-3
3. Pintye Alexandra (2015) A fiatalok pénzügyi kultúrája (2024.03.08.) URL: <https://docplayer.hu/19953912-A-fiatalok-penzugyi-kulturaja-szomit-e-a-gazdasagi-oktatas.html>
4. Horváth Ilona (2017): A nemzetközi és hazai pénzügyi, gazdasági oktatás eredményei a kutatások tükrében, Új pedagógiai szemle 67. évf. 7-8 sz. 18-43.o (2024.01.04.) URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-nemzetkozi-es-hazai-penzugyi-gazdasagi-oktatas-eredmenyei-a-kutatasok#main-content>
5. Jakovác Katalin – Németh Erzsébet (2017): A Pénzügyi kultúra fejlesztésének nemzeti stratégiái: tapasztalatok és tanulságok. Magyar Közigazgatás, Szakmai fórum (2024.02.01.) URL:

- http://real.mtak.hu/77937/1/PPB_MK_2017_1_Jakovac_Nemeth_A_penzugyi_kultura_fejlesztesen_ek_u.pdf
6. Pénziránytű (2020): A pénzügyi tudatosság fejlesztése segíti a családok anyagi biztonságát is; Sajtóközlemény (2023.11.07.) URL: <https://www.penziranytu.hu/penzugyi-tudatossag-fejlesztese-segiti-csaladok-anyagi-biztonsagat>
 7. Botos Katalin – Botos József – Béres Dániel– Csernák József – Németh Erzsébet (2012): Pénzügyi kultúra és kockázatvállalás a közép-alföldi háztartásokban, Pénzügyi szemle LVII. évfolyam 3. szám 291-309.o.
 8. Kiss Beatrix, Horváth Bálint (2021): Erősíteni kell a digitális pénzügyi tudatosságot (2023.09.01.) URL: <https://www.aszhirportal.hu/hu/hirek/erositeni-kell-a-digitalis-penzugyi-tudatossagot>
 9. Pál Zsolt: (2017) A pénzügyi kultúra aktuális kérdései, különös tekintettel a banki szolgáltatásokra. A közgazdaságtani-módszertani képzés fejlesztéséért Alapítvány, Miskolc (ISBN 978-615-80543-4).